

Владимир Пиштало

СЕЉАК У ПАРИЗУ

Чарлију и Љољи

Хиљаду деветсто шездесет и друге године служио сам у америчкој војној полицији у француском граду Тулу. Кад сад размислим о том времену, не мислим да ми је било тако лоше. Варош у којој сам био је имала лепу катедралу, не тако лепу као она у Туру, али ипак врло лепу. Пио сам пристојна локална вина. Плаћали су нас око сто долара месечно. У оно време се са десет долара могао провести викенд у Паризу. Кад би ме, из сиве провинције, воз понео за блистави Париз, замишљао сам да нисам нико други до Артур Рембо, који се запутио на свој велики пут у престоницу.

- Дођите, драга велика душо, чекамо вас.

Нису сви војници у нашем воду ишли у Париз. Трећина војника је све губила на коцкању. Трећина је чувала паре и слала кући, јер су имали неће жене или мајке, којима су те паре биле важне. Ја сам припадао оној трећини која је редовно путовала у град на Сени.

У селу Гандервил где сам раније служио, мештани су мислили да је свако ко иде у Париз лудак. Рођак Франсоа је тамо био у војсци и рекао је Гандервилцима: Знаш, у Паризу не можеш да поједеш једну добру кобасицу. Не можеш да купиш један добар сир. Паланчани су веровали да је у престоници све скупо, да су Парижани пувандери и безбедњаци, и уопште, доживљавали су Парижане мање као Французе, а више као Марсовце.

Гандервилци су мене помало волели јер сам говорио француски и јер сам имао обичај да попихем чашу вина у локалном кафеу. Међутим, откад су сазнали да одлазим у Париз заувек сам изгубио све код њих. Као свуда у свету у тим малим местима, они су били страшне циције. У гандервилском кафеу промукли радио је певао шансону а мештани су наглас читали новине где је писало да је:

ФИЛМСКА ГЛУМИЦА ОДСЕЛА У ПАРИСКОМ ХОТЕЛУ "ЖОРЖ СЕНК"! ЧАША ВИНА У ТОМ ХОТЕЛУ КОШТА...

И цео кафе у Гандервилу, погођен ценом право у срце, једнодушно би јекнуо:

- Јаооо!

И следећи пут кад би ме видели, вртели су прстом поред слепоочнице и узвикивали:

- Иде у Париз да плати сто долара за чашу вина које ми овде пијемо за три суа.

И, тишим гласом, су додавали:

- Кретен.

Један од Америчких војника у Тулу се још више од Гандервилаца чудно нама који идемо у Париз. Наравно, и он је био сељак. Звао се Марк Едмундсон и потицао је из Северне Каролине. Животна амбиција таквог солидног фармерског сина је да постане

управник локалне продавнице трактора, и да има петоро деце. Млечно белу кожу Марка Едмундсона подливало је руменило. Он никада није псовао, ишао је цркву и није пио. Нас "Парижане" је гледао са неразумевашем и неков врстом туђавог подсмеха.

Војници који су ишли у Париз су, скоро сви потицали из великих америчких градова. Момци са села су остајали у касарни, јер они нису разумели тај свет тамо у Паризу. Прво, нису говорили језик, друго нису знали основне ствари, на пример како да ухвате воз. Момци из великог града нису се плашили Града Светлости... Бруклински Италијан Еди Борођано се осмехивао само левом страном лица и говорио ми:

- Погледај ове шупкове. Ништа на белом свету не знају.

Самоуверени Борођано није говорио ни реч француског али му није био никакав проблем да ухвати воз до Париза.

- Компликованији је њујоршки метро - церио се он.

Марк Едмундсон је слушао наше приче о паризу. Гледао нас је са мешавином подсмеха и неразумеваша и истим гласом нам постављао увек исто питање:

- Што идете тамо? Што трошите паре?

Вероватно је данас Париз ксенофобичнији него у моје време, а мени је тешко да замислим Европу са ксенофобичним центром. Али некада на саму реч "Париз", узбуђено је претворило моје тело у балон надуван хелијумом.

Зашто сам, дакле, ишао у Париз?

Ишао сам због прозрочности и извесних јутара, када се бог огледао у мени - шетачу на париским улицама. Ишао сам због париског "ружичастог ваздуха" који је волео Хенри Милер. Ишао сам да базам, булеварима који се после пљуска сјаје као огледала. Ишао сам да у монтпарнаској "Куполи" ручам пасирану рибу порбу и "Андуж", кобасице од свињских трипица, уз флашу лоарског Сен Николас де Бургеја. Ишао сам у Париз да бих после доброг ручка гледао филмове. Ишао сам да будем ловац на уличне сцене као фотограф Дуано. Ишао сам да испред кафеа пијуцкам калвадос и гледам како се Парижанке отимају са ветром око својих сукања. Пролазници су се осмесима бранили од ветра, који је у граду мењао боју. У грудима се моје срце смешило као неко лепо лице. Ишао сам ни због чега. Ишао сам да после дана проведеног у том граду, са хотелског прозора салутирам месецу, округлом као бродски прозор. Ишао сам због узнемиреног неба и осећаја ширине, за које сам знао да ће ме дочекати када се пробудим следећег јутра.

- Зашто идете у Париз? - питао нас је сто пута Марк Едмундсон.

Конечно му је неко одговорио:

- Због пичке! Због пичке идемо, разумеш?

То уопште није било тачно, у то време није било француског места, укључујући Тул, које није имало десет куплераја. Цуре су биле једнако добре као у Паризу а можда нешто јефтиније. Због "оне ствари" није морало да се иде у Париз. Али то је звучало као ваљан разлог. И онда смо се сви ухватили за то и почели да описује Марку париске курве. Говорили смо како су фантастичне, цртали смо му мапе где су јефтиније, где су нешто скупља а где су најскупље.

Марк Едмундсон је једно месец дана жмиркао, пошто је био од оних момака који споро капирају. После месец дана, он је привео крају своја размисљања и закључио:

- И ја ћу да идем у Париз.

- Ма где ћеш ти да идеш? - ругали смо му се.

На крају је испало да Едмундсон стварно хоће да путује у Париз. Ми који смо га раније наговарали да иде, сада смо се забринули. Наш сељак ће се у Паризу или изгубити или ће пасти под воз. Почели смо да га засипамо саветима:

- Кад изађеш на *Gar de L'est* пређи улицу, узми тај и тај хотел. Стави торбу ту и ту. Стави паре под матрац. Реци рецепционару: Две ноћи - Ду жур. Разумеш?

Едмундсон је, веома неуверљиво, одговорио да разуме. Воз га је однео за Париз око осам ујутро. Преко дана, војници су га повремено помињали:

- Онај наш крелац је сад у Паризу! Шта ли ради тамо?

- Шта ће да ради? Блене и чуди се.

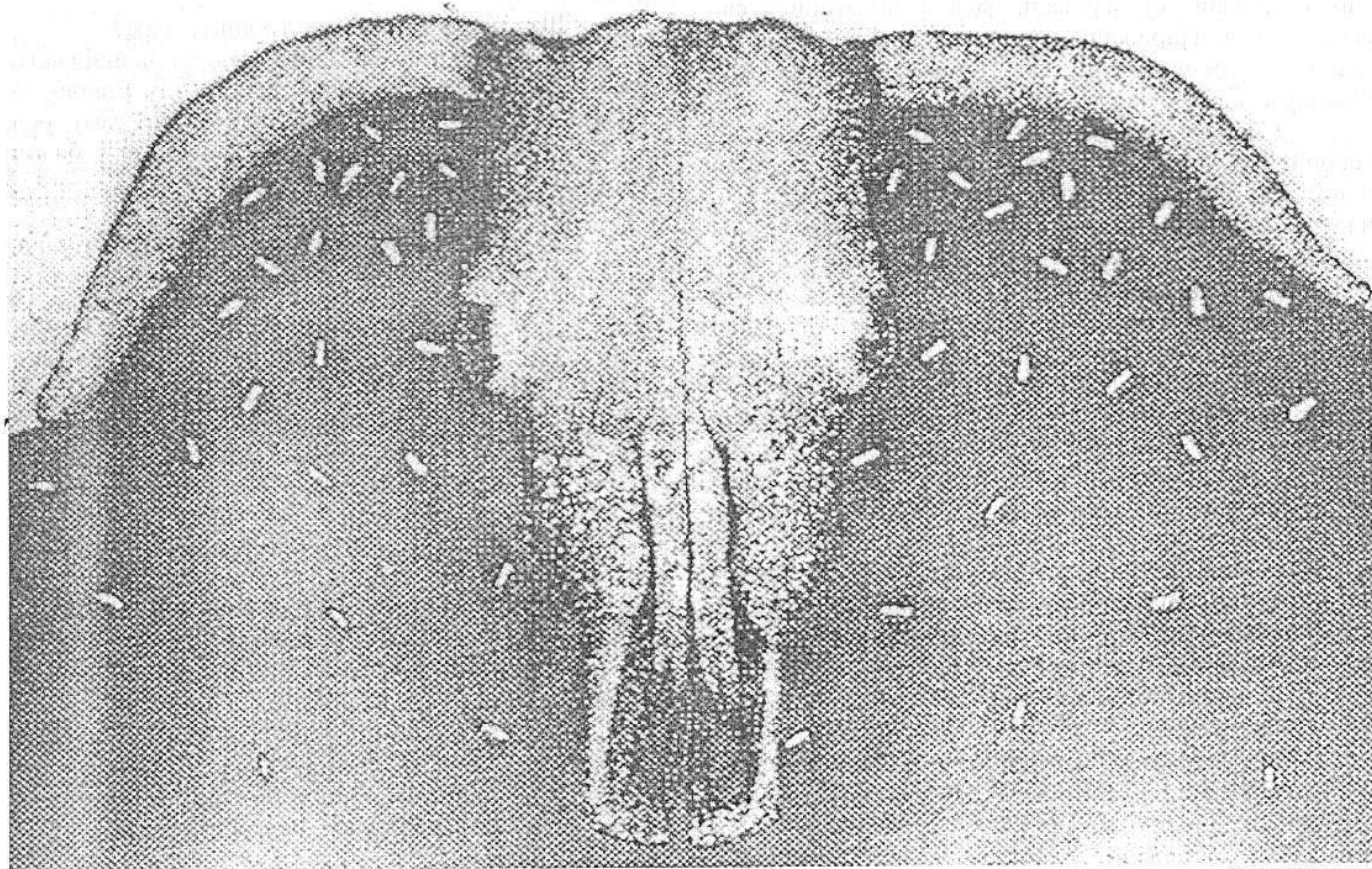
Увече су у бараци нашег вода војни полицајци остајали будни до три четири сата ујутро. Карте су се играле на неколико кревета. Пили смо француска и немачка пива. У исто време осам различитих радија, свирало је помешану цез и кантри музику. Једва смо се видели од дуванског дима. Око један сат у плавим локнама дима појавило се привиђење. Подигли смо главе са карата и препознали Марка Едмундсона. Сељак се вратио из Париза ни пуна двадесет и четири сата након што је отишао.

Кад смо га видели ми смо почели да се кревљимо и да га засипамо највећим подругљивим будалаштинама које војници могу замислити. Едмундсон је био ћутљив, постиђен момак, нимало брз да одговори на градско завитлавање. Беспомоћно је стајао под кишом добацивања.

- Шта си радио у Паризу, мајмуне? - клиберио му се иза ува Еди Борођано.

У том хаосу и галами требало нам је сат времена да разумемо шта се у нашем ћутљивцу десило у Паризу. Испоставило се да је он отишао свуда и погледао све што смо му рекли. Отишао је и на Ри д Бланш и видео тамошње девојке. Затим је отишао на Мадлен и на Авени Жорж Сенк и распитао се за цене тамошњих курви. Једном речју, Едмундсон је проблему приступио са одговорношћу сељака који купује теле или прасе. Након што је записао све цене, он се вратио у хотел.

Пошто је Марк Едмундсон био човек који је једва говорио, прошли су дани пре него што смо схватили његову причу. На крају смо од њега извукли

Дарко Ковачевић

признаје да су му се девојке на Авени Жорж Сенк највише свиделе. То су биле жене, са уснама налик на кришке поморанџе и са дијамантним зеницама Малармеове Иродијаде. Биле су заиста ужасно скупе. У оно време су коштале негде око петсто долара - најмање пет војничких плата.

На Мадлен су се сретале фантастичне девојке, у бундама. Око Оперe си могао наћи лепотицу. Али све те пријатељице ноћи нису биле довољно добре за нашег сељака. Њему је запало за око оно најбоље што се могло наћи "у диму и злату париске вечери". Девојке на Авени Жорж Сенк су биле прворазредне, имале су аутомобиле. Марк Едмундсон нам је рекао да их је погледао, схватио да нема новца и вратио се у касарну да штеди за једну такву жену.

- Да, да. Сигурно! - кукурикнуо му је у уво Еди Борођано.

Прошли су месеци. Прошло је много времена и сви смо већ заборавили причу о Марку Едмундсону и девојкама са Авени Жорж Сенд. Међутим, једнога дана се прочуло да је наш сељак скупио паре и да поново путује у Париз.

Неки су се кикотали. Неки су се клиберили.

Онако кад бисмо погледали Марка, он је изгледао - прави кулов. Нико није веровало да ће овога пута заиста отићи у Париз и испунити своју животну мисију. Чинило нам се да у томе нема никакве логике. И тако је, у кикоту и неверици дошао велики моменат.

Тада се цинично друштво коцкара и алкохоличара у војној полицији колективно забринуло. Оно што је сељак намеравао да уради била је фантазија свих војника, само нико није имао стрпљења да је оствари. Чим би нормалан амерички војник добио паре, он би их сместа потрошио. Ствар је била у томе што Едмундсон није ни на шта трошио новац. Нити је пио, нити пушио. И уопште, мозгови обичних људи не функционишу онако како је функционисао мозак тог сељака из Северне Каролине.

Гледали смо Едмундсона како се облачи за велики дан. Обоје је плитке војничке ципеле које су, као, могле да као прођу за цивилне. Међутим, чим би га неко видео из даљине, одмах је знао да је он војник, и притом сељак, полу-преобучен у цивилно одело. Едмундсон није имао укуса и кад се обукао изгледао је - да плачеш! Онда су коцкари скочили и рекли:

- Не можеш тако да идеш!

Доносили су му сакое и ципеле, гурали му да проба прегршти свилених кравата. Притом су псовали један другога:

- Јеси ли нормалан?! Не може та. Баци то!

Сви су се сјатили да обуку нашег сељака, и на крају га је патрола војне полиције одвезла на станицу. Послеподневни воз је напустио Тул. И кад је Едмундсон отишао, мртва тишина је пала на вод.

- Ма шта! - покушавао је да разбије магију необријани Еди Борођано. - Има да узму паре, сељаку па ће да га отерају. Шта ту.

- Вратиће се, бизгов ко што се вратио и прошли пут - ускакао је други војник.

- Ха! Ха! Сељак у Париз, сељак из Париза!

Засмејали бисмо се, али смех се није примао. Није нам дуго трајао смех. Сви смо постали некако укочено.

- Ајде карте да играмо - дављеничким гласом је повикао неко.

Како је време пролазило, избегавали смо да разговарамо о Едмундсону. Прича је стварно постајала узбудљива.

Прошло је прво вече. Едмундсона није било.

Друго вече се појавио, што је било потпуно нормално, али некако нас је опет изненадио, јер смо се били задубили у карте. Осам различитих радија је свирало помешану кантри и џез музику. Пили смо француска и немачка пива и, као и обично, једва смо се видели од дуванског дима. У плавим локнама дима наједном се указало привиђење.

- Дошо Едмундсон! - крикнуо је Борођано.

Наш "Парижанин" је ушао мирно, развеза позајмљену свилену кравату и почео да се распакује. На овом месту морам рећи да сам највећи део онога што знам о Едмундсоновом подвигу прочитао из његовог осмеха. Он је имао тако задовољно лице, са таквим полуосмехом, да нам завитлавање није пошло од руке. Одговарао нам је мање невољним сакатим речима а више тим осмехом. У ствари, ја не знам никакве детаље Едмундсонове приче. не знам да ли нам их је сељак икада и испричао. Само знам да је био тамо. Да је то учинио.

За Марка Едмундсона се уопште није могло рећи: "Ха! Ха! Сељак у Париз, сељак из Париза!" По повратку из Града Светлости, он је изгледао као неко ко је имао езотерично искуство о коме никад неће причати код куће. Едмундсон је на фарми морао имати оца и мајку али мени се чинило да је прави отац тог сељака из Северне Каролине француски писац Ги де Мопасан. Људи из Едмундсоновог круга нису никад били у већим градовима Северне Каролине, а камо ли у Паризу. На основу ког искуства да га схвате? Које од њих је наш сељак могао испричати своју причу?

Сви смо га окружили, као да Марк Едмундсон није човек него транзистор у време преноса утакмице. На сва наша питања, он је одговарао једнословним речима:

- Јел' ти ишта пара остало? - питао је хор војника.

Драмски јунак Едмундсон је отворио уста, изненађен питањем и онда дахнуо:

- Не.

Тај језгровити одговор, хор војника је попратио узвиком:

- Аууу!

Едмундсона је у воду окружила црквена тишина. Војници су заљубљено гледали у онога ко је остварио њихове снове. Цинични поручници који су имали по пет вереница у околним селима, долазили су да виде Едмундсона и чују о његовом подвигу. Речи смо му извлачили преко воље. И исто тако преко воље, њему се отимао осмех.